

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. מה נשתנה שעיר של ר"ח שנאמר בו לה' אמר הקדוש ברוך הוא שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח.....1
- ב. מציין ... מה להלן טומאת בשר ... וארציין.....3

דף ט.

א. מה נשתנה שעיר של ר"ח שנאמר בו לה' אמר הקדוש ברוך הוא שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח

בתפלת מוסף דר"ח: ראשי חֲדָשִׁים לְעֶמְקָא נְתַתָּהּ. על שם¹ הכתוב (שמות יב פסוק ב) החֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשִׁי חֲדָשִׁים לָכֶם וְלֹא לְאוֹמוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא נִמְסַר סוּד תּוֹלְדוֹת הַלְּבָנָה לְכָל אוֹמָה וְלִשְׁוֹן שֶׁבְעוֹלָם כִּי אִם לְיִשְׂרָאֵל הַזֶּה"ד (דברים ד פסוק ו) כִּי הוּא חֲכַמְתְּכֶם וּבִינְתְּכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים וְגו'

זְמַן כְּפָרָה לְכָל תּוֹלְדוֹתֵם. בְּהִיוֹתֵם מְקַרְיָבִים לְפָנֶיךָ כְּדֵאִיתָא בְּמִסְכַּת שְׁבוּעוֹת פָּרַק. שְׁעִירֵי רֵאשִׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִים עַל טְהוֹר שֶׁאֵכֵל אֶת הַטֶּמֶא ר' מאיר אומר כֹּל הַשְּׁעִירִים מְכַפְּרִים עַל טוֹמְאָת מְקַדֵּשׁ וְקוֹדֵשׁוֹ,

זְבַחֵי רֵצוֹן. שֶׁהֵן מְרַצִּין אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַבִּיהֶן שֶׁבְשָׂמִים כְּמָה דְתִימָא (שמות כח פסוק לח) לְרֵצוֹן לָהֶם לְפָנֵי ה'

וְשְׁעִירֵי חֲטָאת לְכַפֵּר בְּעֶדְם. תִּיקוֹן לִשְׁוֹן הוּא כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ שְׁעִיר זֶה יִהְיֶה כְּפָרָה עָלֵי עַל שְׁמִיעַטְתִּי אֶת הַיָּרֵחַ. וְזֶה פִירוּשׁוֹ שְׁעִיר זֶה יִהְיֶה כְּפָרָה עַל יִשְׂרָאֵל אִם יִשְׁגּוּ בַחֲשׁבוֹן תּוֹלְדוֹת הַלְּבָנָה וְנַחַת רוּחַ יִהְיֶה זֶה לְלִבְנָה שִׁיתְכַּפְּרוּ

¹ ספר שבלי הלקט ענין ראש חודש סימן קעו וכתב והא לך פירושם כמו שכתב אחי ר' בנימין נר"ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

בה ישראל בחדושה על שגמרתי לה להתמעט ומהו לשון עלי כאדם האומר לחבירו עלי זה הדבר אני ערב לך בזה?²

זָכְרוֹן לְכֹלֵם יְהִי. שהקרבנות מעלין זכר ישראל לפני הקדוש ברוך הוא לטובה כמה דתימא (במדבר י פסוק י) וּבַיּוֹם שִׁמְחֶתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי הַדְּשִׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עֲלֵתֵיכֶם וְעַל זְבָחֵי שְׁלַמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזָכְרוֹן וּגו'

וּתְשׁוּעַת נַפְשָׁם מִיַּד שׁוֹנֵא. כמה דתימא (שם) וְהָיוּ לָכֶם לְזָכְרוֹן לְפָנַי אֱלֹהֵיכֶם וּגו' יבוא שעיר ראש חדש ויעמוד לפני איש שעיר

מִזְבֵּחַ הַדָּשׁ בְּצִיּוֹן תָּכִין וְעוֹלֹת רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ נִעְלָה עָלָיו וּשְׁעִירֵי עֲזִים נַעֲשֶׂה בְּרִצּוֹן.³ וּבַעֲבוּרַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִשְׂמַח בְּלָנוּ. כמפורש במשכנא דיחזקאל בהפטרת בראשון באחד לחודש

וּבְשִׁירֵי דְיֹד⁴ עֲבָדְךָ הַנְּשָׁמְעִים בְּעִירְךָ. שהן נאמרין על הקרבנות וכיון שהזכיר בנין בית המקדש כמו שאמרנו מזבח חדש בציון תכין, הזכיר דוד שמסר נפשו עליו.⁵

² שכן מיעוט הירח – כפי שהוא מובן מפרשת "החדש הזה לכם" – מסמל את האפשרות שהצד האלוהי שבאדם יהא שרוי באפילה זמנית, ואפשרות זו היא תוצאה של מעשה הבורא, שזיווג את הנשמה האלוהית הטהורה עם הצד הגופני החושני שבאדם. וזו משמעות חטאת זו של ראש חודש: ה' ב"ה הוא אלוהי החסד המחנך את האדם ואת האנושות, ובחליפות האור של תקופות הלבנה הוא הראה לנו "דוגמא" של עצמנו (ראה פי' שמות עמ' צא). כל אימת שהלבנה מתחדשת הוא קבע לנו יום של ראש חודש, ללמדנו שאנחנו מסוגלים להתחדש כמותה ולזכות באור אחרי כל אופל. רש"ר הירש במדבר פרק כח פסוק טו עיי"ש באריכות

³ וכתב בספר 'שלמי ציבור': ולעתידי לבא כתיב (ישעיה ל, כ): "והיה אור הלבנה כאור החמה" – ואין צורך לקרבן חטאת. לזה תיקנו לומר: 'ושעיר עזים נעשה ברצון' – "ברצון דוקא", ולא לכפרה! כי אם ברצון. עכ"ל. ובאשר "לשומאת מקדש וקודשיו". עי' בפי' 'שיח יצחק': כי החטאות 'אין נקראים זבחי רצון, כי הם ראויים לכפר ולבקש רצון. וכמש"א (זבחים ז): חטאת למה היא באה לפני עולה? משל לפרקליט שנכנס לרצות. ריצה פרקליט נכנס דורון אחריו. עכ"א: "זבחי רצון ושעירי חטאת". אולם לעתיד שלא יהיה עוד הטא ועון, וכמש"א (יחזקאל לו): "והסירותי לב האבן ועשיתי את אשר בהוקתי תלכו". אז השעיר עזים של ר"ח לא יבא לכפר, אלא יהיה מתחילה "לרצון". עכ"א: "ושעיר עזים נעשה ברצון", עכ"ל.

⁴ וצ"ל ושירי דוד הנשמעים בעירך האמורים לפני מזבחך אהבת עולם תביא להם. והאומר ובשירי דוד הנשמעים בעירך מעות בידם אז ישישו עמך

⁵ ועיין שו"ת בנין שלמה חלק א סימן א דקדק למה מזכירים בר"ח ולא בשאר רגלים ענין הכפרה והשירה. ועוד מה שתיקנו לומר זמן כפרה ומשמע שעיצומו של יום מכפר, ובאמת ר"ח בעצמו אינו מכפר רק השעיר מכפר ועיי"ש מה שכתבתי ע"ז. ואכן שוב מצאתי בפי' על החומש לרבותינו בעלי התוס' ז"ל בפ' פנחס שכו' בזה טעם נכון מאוד וז"ל: בר"ח כתוב לחטאת לה' מה שלא נאמר בכל המוספין, ובמס' שבועות דריש ליה אמר הקדוש ברוך הוא הביאו עלי כפרה על שמעתי את הירח, ויש לפרש כן תביאו לדורות בשבילי ולשמי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

יש נוהגים⁶ להתפלל במנחה של ערב ראש חודש תפלת יום כפור קטן, לפי שבו מתכפרים עוונות כל החודש, דומיא דשעיר של ראש חודש, וכמו שאמרו במוסף, זמן כפרה לכל תולדותם. ואומרים סליחות קודם מנחה. בזמנינו המנהג לומר הסליחות אחר תפלת המנחה⁷ ובמקומות שנוהגים לומר דברי התעוררות ומוסר, נכון שיאמרום קודם תפלת מנחה.

בני ישיבה ואברכים אינם צריכים להתבטל מלימודם לצורך תפלות יום כיפור קטן, דבלאו הכי לימוד תורה מכפר עם תשובה⁸. ומ"מ יראה לעשות תשובה ביום זה ולתקן את אשר עוות בכל החודש ואז יהי' לו יום החודש כפרה לכל תולדותיו⁹.

דף ט:

ב. מציץ ... מה להלן טומאת בשר ... ואדציץ

כבר נתבאר בפסחים דף עז. עח. ויומא דף ז. שהציץ¹⁰ מרצה על הטומאה, דכתיב בפ' תצוה "ועשית ציץ וגו' והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בניי וגו' והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'".

קרבן להיות קרבין כפרה לי. ובוה תתנחם הלבנה על שמועטתי אותה [א"ה], וכן פירש ג"כ הרב אלפסי ז"ל בריש שבועות עיין שם]. והכפרה היא מועלת לתינוקות שלא תיפול עליהם אסכרה לפי שהידוש ראשון היה ברביעי כדאמרינן ברביעי נתלו המאורות, ואמר מר ברביעי היו מתענין על אסכרה שלא תיפול בתינוקות. וגם רש"י פי' כן בפ' בראשית שלפיכך כתב יהי מאורות חסר לשון מארה, וכ"ש ביום חידוש הלבנה שיש לדאוג. וקרבן זה של ר"ח מכפר עליהם, וזהו שאנו אומרים במוסף של ר"ח זמן כפרה לכל תולדותם, ותולדותיו של אדם אלו התינוקות עכ"ל. וע"פ דבריהם ז"ל אלו ניהא נמי כמה דאמר זמן כפרה, די"ל דהוא זמן שצריך כפרה וסליחה משום דהוא חידוש הלבנה, ואכן העיקר כפרה הוא בשעיר החמאת של מוסף.

⁶ יסוד הדבר שקורין לתפלות ערב ראש חודש יום כפור קטן, הוא מיסודו של הרמ"ק, דאיתא בפר"ח דמהר"ם קורדוורו ז"ל היה קורא אותו כפור קטן לפי שבו מתכפרים עונות של כל החודש דומיא דשעיר של ר"ח וכדאמרינן במוסף זמן כפרה לכל תולדותם וכדכתב הבי"י בסימן תכ"ג בשם האו"ח כי כינוי תולדותם קאי על החדשים ר"ל כי עולת ר"ח היתה באה על תולדות ימי החודש עכ"ל הפר"ח, וכן הוא בנתיבי עם (דף קפ). וכן הוא מנהג ותיקין, וראה בשו"ת רשב"ן (סימן עט), ובכנסת הגדולה (הגה"ט סימן תיז), ובמגן אברהם (סק"א), ובברכי יוסף שם, ובמשנה ברורה (סק"ד). ועיין בכף החיים (סימן תיז אות יג) שהביא מהאחרונים סדר התפלה בערב ראש חודש.

⁷ מ"ב שם

⁸ כף החיים (סימן תיז אות יג), דנראה שכל זה הסדר הוא להמון העם, אבל מי שתורתו אומנותו ויש לו לב מבין בגמרא ובפוסקים, אינן צריך לבטל כדי לומר סדר זה, דבלאו הכי תלמוד תורה מכפר עם התשובה. ע"כ. ועיין בכיוצא בזה בספר יפה ללב חלק ב' (סימן תרטו), ובספר סהרת המים (מערכת ח' אות לא), ובשדי חמד (מערכת יום הכפורים סימן ד' אות ג'). ע"ש. וראה בספר פניני רבינו הקהלות יעקב (דף מ') מה שמספר על הרב קהלות יעקב בחשיבות לימוד זה. ע"ש.

⁹ מ"ב שם

¹⁰ ערוך השולחן העתיד הלכות ביאת מקדש סימן לט הקדמה – סעיף טז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כלומר שע"י שישא הציץ על מצחו יכפר עון הקדשים והקרבנות יהיו לרצון כי העון יכופר.

אינו מרצה על טומאת הגוף¹¹ כגון שהכהן הקריב בטומאה, ולא על טומאת דברים הנאכלין כגון שנטמא הבשר הנאכל, אלא מרצה על טומאת דברים הקריבים על המזבח כמו הדם והחלב ובשר העולה וקומץ של מנחה.

ושם נתבאר שכל הזבחים של יחיד¹², בין שנטמא בשר והחלב קיים בין שנטמא חלב והבשר קיים, זורק את הדם, נטמאו שניהן לא יזרק, שהציץ אינו מרצה על טומאת הגוף¹³ כגון שהכהן הקריב בטומאה, ולא על טומאת דברים הנאכלין. ואם זרק הורצה, שהציץ מרצה על הטומאה, בדברים הקריבים על גבי המזבח. וכן אימורין או איברי עולה שננטמאו והקטירן, הציץ מרצה, אולם כל הכללים הנזכרים בריצוי ציץ שאינו אלא על הנקרבין למזבח, אבל בקרבנות ציבור בכל אופן הציץ מרצה¹⁴ בין על טומאת הנקרבים ובין על טומאת האנשים ולפיכך כל קרבנות הצבור שננטמא הבשר והחלב כולו הרי זה זורק את הדם.

ועוד נתבאר שכל הדינים הנזכרים שייכים גם לענין מנחה¹⁵. כלומר שאם נטמאו שיירי מנחה לאחר הקמיצה, או שנפסל שנגע בטבול יום, או שיצא חוץ לקלעים, לא יקטיר את הקומץ, ואם הקטיר הורצה. אבל אם נשרפו שיירי מנחה או אברו בין קמיצה להקטרה אף בדיעבד לא הורצה, בהקטרה,

ובמנחת ציבור אם נטמאו השירים או נפסלו לאחר קמיצה, אפילו בפסול יוצא מותר להקטיר את הקומץ לכתחילה. אך אם נשרף או נאבד, אין להקטיר ובנזכר בקרבנות.

¹¹ רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק דהלכה ז

¹² רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק א הלכה לד

¹³ רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק דהלכה ז

¹⁴ ובוזו מיושב מה שהקשו התוס' ד"ה דלא קושיא עצומה, דאיך אפשר לומר אם טומאה דחוייה היא בציבור צריך ריצוי ציץ הא טומאה דחוייה גם בטומאת גברי והציץ אינו מרצה רק על הנקרבין. ערוה"ש שם ודעת

תוס' שמן התורה ציץ מרצה על האכילות ורק מדרבנן לא לקוטי החכות יב: בתורת הקדשים א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

